

Sygn. akt V U 739/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2015 r. w Kaliszu

odwołania M. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 18 maja 2015 r. Nr (...)

w sprawie M. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

- 1. Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 18 maja 2015 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy M. T. emeryturę od dnia (...).**
- 2. Zasądza od Zakładu ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz wnioskodawcy M. T. kwotę 60,00 zł (sześćdziesiąt zł 00/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 maja 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy M. T. przyznania emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż zdaniem organu rentowego wnioskodawca nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od tej decyzji wniósł M. T., domagając się przyznania prawa do emerytury. Organ rentowy, w odpowiedzi na odwołanie wnioskodawcy, wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia faktyczne:

Wnioskodawca M. T. urodził się (...). Wniosek o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach złożył w dniu 11 maja 2015 roku (dowód – wniosek o emeryturę z prezentatą). Na dzień 1 stycznia 1999 roku organ rentowy zaliczył wnioskodawcy łącznie 25 lat, 9 miesięcy i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do okresów pracy w szczególnych warunkach okresu jego pracy w Przedsiębiorstwa (...) w J..

Wnioskodawca posiada od 1977 roku prawo jazdy kategorii C, które uprawnia go do kierowania samochodami ciężarowymi o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony (okoliczność niesporna – kserokopia prawa jazdy – k. 17 akt sądowych).

Wnioskodawca od dnia 1 stycznia 1979 roku do dnia 14 listopada 1989 roku i od dnia 1 maja 1991 roku do dnia 31 października 1999 roku pozostawał w stosunku pracy z Przedsiębiorstwem (...) w J., pracując w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Powyższą pracę pracodawca wnioskodawcy zaliczył do pracy w szczególnych warunkach, dokonując stosownej adnotacji w świadectwie pracy (dowód – świadectwa pracy wnioskodawcy z dnia 2 listopada 1999 roku – akta emerytalne wnioskodawcy; świadectwa pracy wnioskodawcy z dnia 2 listopada 1999 roku – akta kapitału początkowego wnioskodawcy).

Z dokumentów osobowo-finansowych, znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy, wynika, iż w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w J. pracował on jako kierowca (dowód – dokumenty osobowo-finansowe znajdujące się w aktach osobowych wnioskodawcy).

Wnioskodawca w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) samochodami ciężarowymi S(...), J., które miały ciężar całkowity 12 ton, przewoził przede wszystkim meble z (...) Fabryki (...) po terenie Polski, Niemiec, Szwecji, Związku Radzieckiego i Ukrainy. Ponadto przewoził on płyty meblowe, kleje, wapno, cement. W Przedsiębiorstwie (...) było w początkowym okresie około 100 samochodów ciężarowych, a pod koniec zatrudnienia wnioskodawcy w tym przedsiębiorstwie około 60 samochodów ciężarowych.

Wnioskodawca w Przedsiębiorstwie (...) był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy (dowód – zeznania wnioskodawcy [00:02:52][00:14:56] [00:40:03][00:43:28], zeznania świadka B. C. [00:15:48][00:27:11], zeznania świadka R. Ś. [00:27:11][00:40:02]).

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie niesporny. Z zeznań świadków, zeznających w niniejszej sprawie, którzy pracowali razem z wnioskodawcą w spornych okresach, z zeznań wnioskodawcy, świadectw pracy, z dokumentów osobowo-finansowych wnioskodawcy, znajdujących się w jego aktach osobowych, wynika, iż w okresie od dnia 1 stycznia 1979 roku do dnia 14 listopada 1989 roku i od dnia 1 maja 1991 roku do dnia 31 października 1999 roku, a więc w okresach spornych, wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował w szczególnych warunkach jako kierowca samochodów ciężarowych o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2015 roku poz. 748 j.t.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy tj. 1 stycznia 1999 roku osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymaganych w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn

oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, albo złożenia wniosku o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w niższym wieku emerytalnym niż określona z art. 27 pkt. 1. Stosownie do treści art. 32 ust. 2 przytoczonej ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych

przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Szczegółowe warunki uzyskania dochodzonego świadczenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43, ze zmianami). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia stosuje się je do pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w jego § 4 – 15, oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia). Okresy pracy w powyższych okolicznościach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia). Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zaś po myśli § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lub w świadectwie pracy, to w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się możliwość dowodzenia okoliczności szczególnego charakteru lub szczególnych warunków pracy wszelkimi znanymi prawu procesowemu dowodami (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku, II UZP 998/84, Lex Polonica nr 321128).

W postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004 roku, III AUa 2472/03, Lex nr 151770).

Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 roku (II URN 3/95, OSNP 1996/16/239) podniesiono, iż w postępowaniu przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń dotyczy postępowania wyłącznie przed tymi organami. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2006 roku (I UK 179/06), Lex nr 342283).

Postępowanie dowodowe przed sądem rozpoczynającym sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych regulowane jest przepisami kodeksu postępowania cywilnego zawierającymi odstępstwa od ogólnych zasad postępowania dowodowego, z uwzględnieniem dążenia do pełnego wyświetlenia podłoża sprawy, oraz wszechstronnego rozważenia wszystkich kwestii spornych. Nie są w tym zakresie wyłączone, w związku ze staraniami o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury, wątpliwości, co do oceny warunków wykonywania pracy, które mogą być usunięte za pomocą wszelkich środków dowodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2000 roku, II UKN 446/99, OSNAPiUS 2001, nr 18, poz. 562; z dnia 8 kwietnia 1999 roku, II UKN 619/98, OSNAPiUS nr 11, poz. 439, OSP 2002

nr 2, poz. 26 z glosą aprobującą T. Binczyckiej - Majewskiej; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku, III UZP 6/84, Lex nr 14625 i z dnia 21 września 1984 roku, III UZP 48/84, Lex nr 14630).

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2007 roku (I UK 306/06, Lex nr 47005) podkreślono, iż emerytura z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach przysługuje z tytułu wykonywania konkretnego zatrudnienia, ujętego w odpowiednich wykazach cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku. Osoba taka, wykonująca pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnęła wiek 60 lat – mężczyźni (55 lat kobiety) oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym 15 lat w szczególnych warunkach. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 roku (II UK 3377/03, OSNP 2004/22/392) podkreślono, iż „skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określone są w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku i utrzymanym jej przepisami w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze”. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Wrocławiu z dnia 19 kwietnia 2012 roku (III AUa 222/12, Lex nr 1171355) podniesiono, iż dla uznania konkretnego rodzaju lub stanowiska pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decydujące znaczenie ma to, czy jest to praca wymieniona w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U, Nr 8, poz. 4 ze zmianami) oraz w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia, natomiast wykazy stanowisk ustalane przez właściwe podmioty w odniesieniu do podległych zakładów pracy mają jedynie charakter techniczno-porządkujący. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2010 roku (I UK 324/09, Lex nr 1001287) podniesiono, iż § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U, Nr 8, poz. 43 ze zmianami) nie mogą być interpretowane w ten sposób, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych nie mają prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł, iż regulacja zawarta w § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, uprawniająca wymienione w nich podmioty do sporządzenia w podległych i nadzorowanych zakładach pracy wykazów stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, nie rozszerzała ani nie ograniczała uprawnień pracowników, gdyż wykazy branżowe musiały być dostosowane do treści załączników do rozporządzenia i co do zasady stanowiły jedynie konkretyzację zakresu prac objętych tym rozporządzeniem w poszczególnych resortach i należących do nich zakładach. Inaczej rzecz ujmując, § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia nigdy nie mogły być interpretowane w ten sposób, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych nie mieli prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. Wymienione przepisy z jednej strony odnosiły się do prowadzenia dokumentacji, na podstawie której pracodawca zobowiązany był z mocy § 2 ust. 2 rozporządzenia do stwierdzenia okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych, z drugiej natomiast – uwzględniając specyfikę danego resortu i wchodzących w jego skład zakładów – określały szczegółowo stanowiska pracy, na których występowały rodzaje pracy wymienione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. W tym tylko zakresie zarządzenie resortowe może być pomocne przy ocenie charakteru i kwalifikacji prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. Te właśnie kryteria decydują bowiem o zakwalifikowaniu prac danego rodzaju do prac wymienionych w wykazie A lub B załącznika do rozporządzenia, których wykonywanie uprawnia – na podstawie art. 32 ust. 1 tej ustawy – do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, przy uwzględnieniu stopnia ich wpływu na wcześniejszą utratę zdolności do wykonywania zawodu. Dalej Sąd Najwyższy podniósł, że zarządzenia resortowe nie mieszczą się w kategorii źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji RP), mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjne podległe organowi wydającemu te akty, a w konsekwencji nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów (art. 93 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Stanowisko Sądu Najwyższego w całości poparł Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 24 kwietnia 2013 roku (III AUa 238/13, Lex nr 1313374) podnosząc, iż źródłem prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest ustawa z 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak i rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zmianami). Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa – art. 87 Konstytucji RP.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, Lex nr 619638; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2012 roku, III AUa 1797/11, Lex nr 1130404).

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 września 2012 roku (III AUa 205/12, Lex nr 1220575) podniesiono, iż kwestia podległości danego pracodawcy określone ministrowi, nie ma przesądzającego znaczenia przy ustalaniu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, gdyż decyduje przyporządkowanie określonej, w wykazie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, pracy do danej branży przemysłowej, a nie kwestia przynależności pracodawcy do danego resortu.

W wykazie A, dział VIII poz. 2 załącznika do wyżej cytowanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

W zarządzeniu Nr 64 ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 roku w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. M.B. z 1983 roku Nr 10 poz. 77) w wykazie A dział VIII poz. 2 pkt. 5 jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Tak więc praca wnioskodawcy w spornych okresach, od dnia 1 stycznia 1979 roku do dnia 14 listopada 1989 roku i od dnia 1 maja 1991 roku do dnia 31 października 1999 roku, jest pracą w szczególnych warunkach.

Tak więc na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił daleko ponad 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach. Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił również ponad 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, ma ukończone 60 lat, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, a więc wykazał wszystkie przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury.

Na podstawie art. 129 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach, emeryturę wnioskodawcy należało przyznać od dnia (...), a więc od dnia, kiedy wnioskodawca ukończył 60 lat, gdyż wniosek o emeryturę złożył w dniu 11 maja 2015 roku.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 roku poz. 490 j.t. ze zmianami).